

Nová vlna: POJEM

Nová vlna: pojem

Mezinárodní kontext: francouzská nová vlna

- Okruh debutantů konce 50. a začátku 60. let
- Nové estetické záměry
- Rozdíl ve věku, původu, profesionální přípravě

Nová vlna: pojem

Mezinárodní kontext:

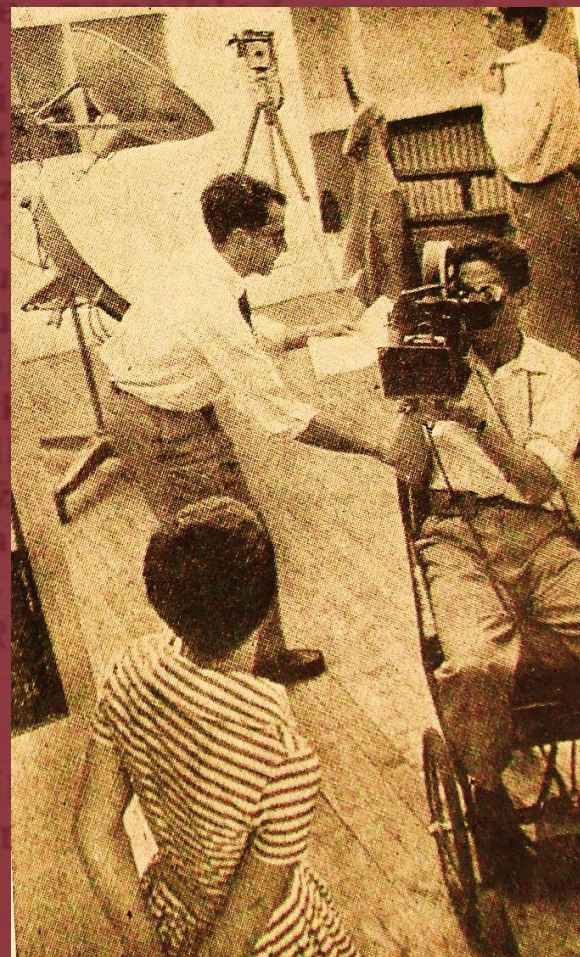
francouzská nová vlna / Marcel Martin:

- Předchůdci a iniciátoři: Roger Vadim, Louis Malle, Georges Franju
- „Nový záchvěv“: okruh Cahiers du Cinéma – Claude Chabrol, Francois Truffaut, Jean-Luc Godard, Eric Rohmer, Jacques Rivette aj.
- „Poživatelé“: Paul Paviot, Robert Menegoz, Jacques Baratier, Francois Reichenbach aj.

Nová vlna: pojem

Nová vlna ve Francii: produkční kontext

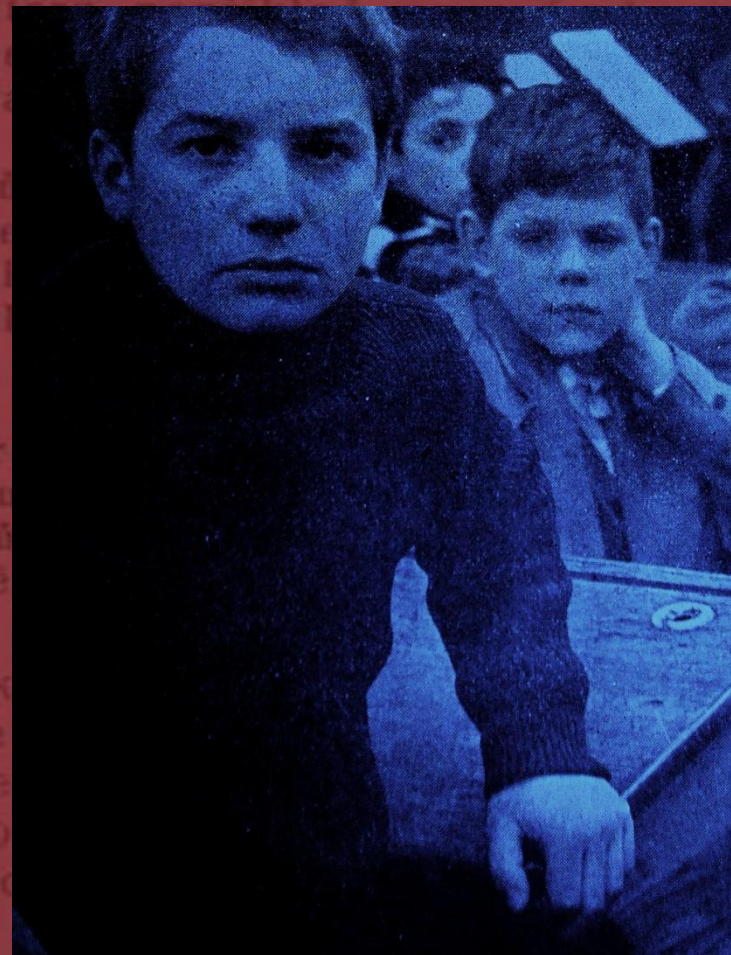
- **Atypické výrobní podmínky (nízkorozpočtovější filmy pro omezenější trhy, všemožný způsob shánění kapitálu)**
- **Filmy se ukázaly jako úspěšné a začali do nich investovat i zavedení producenti – realizační nenáročnost se na čas stala zárukou úspěchu.**
- **Zájem o filmy nové vlny poměrně rychle opadl, její představitelé se začleňují do standardního systému filmové produkce.**
- **Dále: úřední záležitosti, cenzura**

Nová vlna: pojem

Nová vlna ve Francii: základní charakteristika

- **Nízká reflexe aktuálních společenských nebo politických otázek**
- **Svědectví o současnosti především ve vztahu k pocitům mladé generace**
- **Osobnosti NV jsou cinefilové, milují film – pozornost věnovaná stylové složce filmové formy**
- **Snímky „psychologického prožitku“, „sociologického charakteru“, „intelektuální eseje“**

Nová vlna: pojem

Situace v Československu:

1959 – *Festival v Banské Bystrici*

stranická kritika filmů „občanského konceptu“ a její následky:

- **Praxe schvalovacích orgánů přitvrdila.**
- **Filmaři se obávají kritičtějších námětů, přiznávají autocenzuru.**
- **Většina domácí filmové tvorby je dle kritiky a ČSF v lepším případě průměrná – nutnost experimentů a otevření se progresivnímu mezinárodnímu vývoji (Francie, Itálie, Sovětský svaz).**

Nová vlna: pojem

Československá filmová kritika

Úkolem filmové kritiky je „*teoreticky klesť tvorbě cestu vpřed, pomáhat jí v orientaci k nejprogressivnějším cílům doby a varovat ji před cestami, jež se s těmito cíli míjejí.*“

(Jan Žalman)

Úkoly domácí filmové kritiky, formulované na II. sjezdu Svazu československých dramatických a filmových umělců (1961):

- a) Podporovat zdárný vývoj kinematografie a odstraňovat překážky, které mu brání.**
- b) Sledovat domácí tvorbu a podporovat její progresivní tendence.**
- c) Určit správný pohled na vývoj domácí kinematografie zejména ve druhé polovině 50. let.**

Nová vlna: pojem

Československá filmová kritika v 60. letech

Nově snaha nalézt teoretický aparát, kterým by bylo možné hodnotit filmy nikoli z utilitárních, ale z estetických pozic:

- **Předpoklad *autorství* ve filmu**
- **Předpoklad *harmonie obsahu a formy* – jedná se o pozůstatek rétoriky socialistického realismu, i když nastávají posuny v chápání konceptu realismu v umění.**
- **Kritérium *realismu a pravdy***

Domácí kritika neanticipovala vývoj tak jako ve Francii, podpořila nicméně nastupující vlnu autorského filmu (blízký vztah kritiků s absolventy FAMU).

Nová vlna: pojem

Československá filmová kritika versus aktuální

kinematografické trendy:

Otázka „modernosti“ a „módnosti“

Domácí tvůrci mají právo na *moderní filmový výraz* – nikoliv napodobování mezinárodních filmových trendů nebo utváření speciální „české školy“, ale vstřebávání nejdůležitějších impulzů a jejich obohacení z vlastních zdrojů

Nebezpečí „*módnosti*“ – mechanické přenášení cizích postupů do domácích podmínek, nutný nejen moderní filmový výraz, ale i moderní myšlenka díla

Nová vlna: pojem

Autentický / pocitový film

- Svět zobrazený „očima hrdinů“
- Reprezentace myšlenkových pochodů postav (subjektivní komentář, improvizované dialogy, efekt skryté kamery apod.)

A N O (originální autorský přístup): *Slnko v sieti, Strop, Křik, Závrat', Transport z ráje*

N E (ozvuky „Antonioniů“, „Truffautů“, „Marienbadů“): *Letos v září, Tak blízko u nebe, Pražské blues, Bubny, Na laně*

Nová vlna: pojem

„... je to všechno jen naturalisticky zaznamenáno tím podivným pojetím realismu, které se nezastavuje ani před toaletními zařízeními a pro něž může být žaludeční nevolnost tečkou za příběhem. I když režie hodně „marienbáduje“, nešetří vracečkami a kouzly přeexponovaného materiálu (tuhle módu nám byl dlužen čert!), není tu kouska básnického a tvůrčího vztahu k látce. [...] Ale tahle ne, protože tento „realismus“ je jen kamuflovaný a hojnými efekty prozrazuje, že jeho modernost je umělá, jako limonáda prozrazuje hojným barvivem, že nemá s pravou malinovkou nic společného.“
(Jaroslav Boček, recenze filmu *Tak blízko u nebe*, 1964)

Nová vlna: pojem

Film-pravda

- **Franc. orig. cinema vérité** (záznam projevů všedního života, postupně nonfikce i fikce: Jean Rouch, Chris Marker, Agnès Varda)
- U nás je tato metoda reflektovaná jako další rozvoj realistických tendencí, přerušených následky Banské Bystrice.
- Výtky: metoda, která u nás nemá žádnou tradici a potřebné zázemí.
- *Pytel blech, O něčem jiném, Konkurs*

Nová vlna: pojem

„Nová vlna“?

Samotný pojem, importovaný z Francie, měl zpočátku spíš negativní konotace a bylo třeba se vůči němu vymezit.

- Vzpouira mladých tvůrců:

Inovace francouzských filmů se týkají stylového pojetí, nikoliv „ideového poslání“ („*Godardovy prázdné formalistické hříčky*“), v socialistickém kontextu nemůže být řeč o politické neutralitě filmové tvorby.

- Generační antagonismus:

Existenční ohrožení tvůrců starší generace, v socialistickém kontextu by mělo jít spíš o generační přínos, vzájemný vliv nebo návaznost generací.

Nová vlna: pojem

Nová vlna!

1964: termín už vyjadřuje cosi specifického, týkajícího se výhradně československé tvorby.

Koncept autenticity spojený s inovativním užitím filmových prostředků – obohacení a rozvoj záznamu reality (práce s neherci, autentické dialogy nebo kamera, možnost introspektivní dimenze – odmítání vnější dějovosti a podívané ve prospěch intelektuální a citové dimenze)

Nová vlna: pojem

Příklad: kategorizace nové československé tvorby podle Jana Žalmana, 1964:

Předpoklad estetické revoluce – autenticita smetla ze stolu všechno, co bylo spojováno s filmem-podívanou.

- 1) Ambicióznímu cíli odpovídá i dosažený výsledek: *Transport z ráje, Slnko v sieti, Strop, Až přijde kocour, Smrt si říká Engelchen, Boxer a smrt', Zelené obzory, Havrania cesta, Konkurs, O něčem jiném, Křik, Naděje, Postava k podpírání, Černý Petr, Obžalovaný.***
- 2) Ambiciózního výsledku se nepodařilo dosáhnout nebo aspoň ne zcela: *Neschovávejte se, když prší, Závrat', Bílá oblaka, Život bez kytary, Spanilá jízda, Okurkový hrdina, Na laně, Zlaté kapradí, Tvár v okne, Trio Angelos, Cesta hlubokým lesem, Pršelo jim štěstí.***
- 3) Vše, co patří do běžného standardu nebo úplné prohry.**